

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

СЕКЦІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА, КУЛЬТУРИ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

УДК 021.8:930.25:069]-027.522(100:477)

*І.Г. Передерій, д.і.н., професор
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Р.В. Гула, д.і.н., професор
Харківський національний університет Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба*

КОЛАБОРАЦІЯ БІБЛІОТЕК, АРХІВІВ, МУЗЕЇВ У ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ГЛОБАЛЬНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТИ

У сучасному інформаційному суспільстві бібліотеки, архіви та музеї (так звані LAM-інституції) відіграють ключову роль у збереженні та популяризації культурної спадщини. Їхня глобальна конвергенція, а також фокусна співпраця у проєктно-виставковій діяльності дозволяє створювати інтегровані культурні продукти, які поєднують різні типи ресурсів та наративів. Приклади такої колаборації як на міжнародному, так і на українському рівнях, демонструють успішні практики. Вони є реакцією на відповідні виклики, що постають перед цими інституціями, й одночасно впливають на розвиток культурної інфраструктури.

У світі спостерігається тенденція до зростання співпраці між архівами, бібліотеками та музеями з метою створення спільних виставкових проєктів, як фізичних, так і віртуальних. Представники Американської бібліотечної асоціації, зокрема, наголошують на тому, що така дієва конвергенція є важливою для просування культурно релевантних підходів до обміну знаннями у фізичному та цифровому просторах [1]. Фактично мова йде про реальне удоступнення й максимально можливе використання всієї культурної спадщини, яка повинна слугувати світовій спільноті, різним її групам, сприяти утвердженню загальнолюдських цінностей та гуманістичних ідеалів. Також у цьому контексті важливим є погляд, що «бібліотеки та музеї є джерелами інформації, яким найбільше довіряють» [2, р. 3], а отже, ці установи разом з архівами можуть зробити цінний внесок у збереження колективної пам'яті людства, зміцнення культурної ідентичності та формування глобального діалогу через відкритий доступ до знань, спадщини й історичного досвіду.

Розглянемо деякі успішні кейси такої синергії. Наприклад, у США бібліотеки та музеї активно об'єднують зусилля для реалізації

інтерактивних виставок, зокрема, й для реалізації концепту Lifelong Learning (LLL – Навчання протягом життя). Так, у бібліотеці Centennial Library в Техасі на початку 2025 р. було організовано виставку «The Amazing Castle», яка пропонувала відвідувачам, насамперед, дітям, занурення в середньовічний світ через інтерактивні експозиції та освітні програми. Відвідувачі у такий спосіб не лише глибше пізнавали середньовічну епоху з її повсякденням включно, а й мали можливість навчитися навичкам громадської взаємодії, опануванню soft skills, зокрема й ефективним міжособистісним взаєминам. Цей проєкт став можливим завдяки партнерству з Minnesota Children's Museum та фінансовій підтримці місцевих фондів, що підкреслює важливість колаборації для реалізації масштабних культурних ініціатив [3].

Іншим прикладом є ініціатива «Pacific Standard Time», започаткована Getty Research Institute в Лос-Анджелесі. Цей проєкт об'єднав понад 60 культурних інституцій для створення серії виставок, присвячених мистецтву Південної Каліфорнії. Спільна робота архівів, бібліотек та музеїв дозволила представити комплексний погляд на регіональну історію мистецтва, залучаючи широку аудиторію та сприяючи економічному розвитку регіону [4].

Широковідомим прикладом можна вважати програму Smithsonian Affiliations, започатковану ще 1996 року. Вона спрямована на встановлення довгострокових партнерських відносин між знаменитим Смітсонівським інститутом та іншими культурними інституціями – музеями, бібліотеками й освітніми установами. Це дозволяє обмінюватися колекціями, виставками та освітніми стратегіями, а також проводити спільні дослідження [5].

Проєкт New Jersey Digital Highway (NJDH) – це ініціатива, яка об'єднує культурні установи штату Нью-Джерсі в США для надання онлайн-доступу до історичної та культурної інформації. Проєкт забезпечує довгострокове збереження та доступ до цифрових артефактів, використовуючи стандартизовані методи оцифрування та метаданих [7].

Чи не найбільш масштабним, впливовим і затребуваним у цьому контексті виявився AthenaPlus – європейський проєкт, який об'єднав музеї, бібліотеки та архіви – усього понад 2000 різних європейських установ, серед яких є й українські – для полегшення доступу до культурної спадщини через платформу Europeana. Щоправда, мова не йде про перманентну співпрацю кураторів і натхненників проєкту з кожною з цих установ окремо. Натомість мережа агрегаторів збирає їхні матеріали та пов'язані з ними дані, ретельно перевіряє їх та збагачує такою інформацією, як геолокація, або пов'язує їх з іншими матеріалами чи наборами даних через пов'язаних людей, місця або теми. Крім доступу до багатющої оцифрованої документної спадщини, акумульованої з численних закладів їх збереження, проєкт також сприяє розвитку

інструментів для створення тематичних віртуальних виставок та освітніх застосунків [6].

В Україні також реалізуються проєкти, що демонструють ефективну колаборацію між архівами, бібліотеками та музеями. Їхня актуальність особливо зросла у контексті викликів російсько-українського не лише збройного, а, насамперед, ментального протистояння. Зокрема, практично всі державні архіви країни – Центральні й обласні – активно реалізують виставкові проєкти, спрямовані на популяризацію національної історії та культурної спадщини. При цьому є й практики співпраці з іншими культурними установами. Наприклад, 2024 році за ініціативи ЦДАВО була зорганізована масштабна виставка в Українському домі – «Гривня. Більше ніж гроші», яка об'єднала архівні документи, музейні експонати та бібліотечні ресурси. Для створення експозиції виставки оригіналами архівних документів і справжніх музейних експонатів зі своїх колекцій поділилися 3 Центральні державні архіви, Музей грошей Національного банку України, Львівська національна галерея мистецтв імені Б.Г. Возницького та ще 10 музейних закладів, Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, а також арт-фондації та приватні колекціонери [8].

Ще один проєкт 2024 р. мав міжнародний характер. У Музеї шведської армії у Стокгольмі було представлено виставку «Перехрестя: Швеція – Україна (1000 років)». Це спільний проєкт двох країн, який розгорнувся завдяки Національному музею історії України у Другій світовій війні, а також майже 30 музеям, архівам і бібліотекам України й Швеції. Експозиція мала чотири розділи, які висвітлювали українсько-шведські відносини протягом тисячоліття: «Доба вікінгів», «Козацька доба», «Українсько-шведські культурні меридіани» та «Період повномасштабного російського вторгнення». Виставка продемонструвала багатогранну історію та культуру України як частини європейського цивілізаційного поля. Окремий кластер експозиції висвітлив всебічну підтримку Швецією України в боротьбі з російським агресором за європейські демократичні й гуманістичні цінності та світову безпеку [9].

Така ефективна колаборація LAM має низку суттєвих переваг, оскільки дозволяє:

- створювати багатогранні виставки, що охоплюють різні аспекти й тематичні фокуси культурної спадщини;
- оптимізувати використання ресурсів та інфраструктури;
- підвищувати доступність інформації для широкої аудиторії та оперативність її трансляції.

Однак реалізувати таку співпрацю ефективно, особливо у цифровій площині, не так і просто, то ж інституції пам'яті стикаються з певними викликами на цьому шляху. До них слід віднести:

- необхідність узгодження стандартів оцифрування та метаданих (у разі створення цифрових проєктів);
- проблеми з авторськими правами та правовим регулюванням;
- потреба в додатковому фінансуванні та технічній підтримці.

Отже, колаборація між архівами, бібліотеками та музеями є ключовою для ефективного збереження та популяризації культурної спадщини. Міжнародний досвід демонструє, що спільні проєкти дозволяють створювати інноваційні – цифрові чи інтерактивні – платформи для представлення історичних та культурних матеріалів. В Україні також існує потенціал для розвитку таких ініціатив, що сприяє інтеграції у світовий культурний простір та підвищенню доступності важливої у багатьох вимірах інформації для громадян, зокрема, й для збереження та утвердження власної ідентичності.

Література:

1. Hudson-Ward A., Rodrigues Widholm Ju., Scott W. *Cultural Heritage and the Campus Community: Academic Libraries and Museums in Collaboration*. URL: <https://alastore.ala.org/content/scott-walter>
2. Griffiths, José-Marie, and Donald W. King. *InterConnections: The IMLS National Study on the Use of Libraries, Museums and the Internet – Conclusions*. Institute of Museum and Library Services. Feb. 2008. 8 May 2008, 27 p.
3. *The Amazing Castle exhibit brings medieval magic to Centennial Library*/ URL: <https://www.mrt.com/entertainment/article/amazing-castle-exhibit-midland-library-20178202.php>
4. *About the Getty and Pacific Standard Time*. URL: <https://blogs.getty.edu/pacificstandardtime/about/>
5. *Smithsonian Affiliations*. (n.d.). URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Smithsonian_AffiliationsWikipedia
6. *Europeana*. About. URL: <https://www.europeana.eu/en/about-us>
7. *New Jersey Digital Highway*. (n.d.). URL: https://en.wikipedia.org/wiki/New_Jersey_Digital_HighwayWikipedia
8. *В Українському Домі продовжує експонування грандіозна за своїми масштабами та значущістю виставка-експедиція «Гривня. Більше ніж гроші»*. URL: <https://tsdavo.gov.ua/ostanni-novyny/v-ukrayinskomu-domi-prodovzhuye-eksponuvannya-grandiozna-za-svoyimy-masshtabamy-ta-znachushhistyu-vystavka-ekspedyciya-gryvnya-bilsh-nizh-grosi/>
9. *Міжнародна виставка «Перехрестя: Швеція – Україна (1000 років)» відкрилася у м. Стокгольм*. URL: <https://ukrpohliad.org/culture/mizhnarodna-vystavka-perehrestya-shvecziya-ukrayina-1000-rokiv-vidkrylasya-u-m-stokgolm.html>